

dosta posla, a on je dolžan to izpolnjevati; te dolžnosti mu ne nalaga samo njegova čast, ampak tudi postava, katero pomaga izvrševati v korist svojim tovarišem, rokodelcem, ki so v združnem obsegu. Niso na robe take zadrugel!

Trtna uš.

(Spisal Anton Božič.)

Gotovo si že, dragi bralec, bral a če vže bral ne, vsaj slišal praviti o trtni uši (Phylloxera vastatrix) in o neprecenljivih škodah, katere ta mala, prostemu očesu skoro nevidljiva živalica vinogradom prizadeva.

Neverjetno si menda namignil z ramenoma, češ, ako je stvarica tako majhna, ni mogoče, da bi narejala v vinogradih takih ogromnih škod. A vendar je temu žalibog tako! Tudi med učenjaki, ki so vse svoje moči gospodarskim znanostim in vedam posvetili, vladale so s prva razne misli, da ta strašna uničevalka vinogradov ni tako nevarna, da bi imela na vinograd kak znaten posledek. Žalostne izkušnje kasnejših let so pa jasno dokazale, da ne dobra gnojitva, ne najboljše obdelovanje vinogradov, nič ne more teprave šibe božje za vinogradarja kaj zdatno opovirati, še manj pa uničiti in popolnoma zatreti. Razpisovale so razne vlade dobre nagrade onemu, kateri bi iznašel gotovo sredstvo za uničenje tega trtnega sovražnika; a dosedaj se še žalibog ni nobenemu učenjaku posrečilo takega sredstva izumiti.

Oglejmo si torej, dragi bralec, natančneje to živalico, njeno kvarljivo delo in zgodovino.

Trtna uš je jednaka po podobi listnatu uši (Aphida), katera se na konci mladik pri sadnem drevju nahaja in katero po nekaterih krajih tudi „grinto“ imenujejo; samo v tem se razločuje, da je veliko manjša. Na glavi ima dve tipalnici in rilček, katerega vbode na naj nežnejšem delu v koreninico trsa, ter tako sesa in mu odteguje sok, kateri bi imel iti po vseh njegovih delih, ter ga krepi v razvoji in rodu. Dalje ima šestero nožic in tudi peroti dobi s časom. Ta živalica zleže drobna žoltkasta jajčka, katera se le z najostrejšim drobnogledom vidijo, ona pa s časom počrniijo. Odlikuje se posebno po svoji plodnosti ali rodovitnosti, kakor skoro nobena druga žival. Jedna sama trtna uš ženskega spola zamore od spomladi do jeseni od 25 do 30 milijonov mladih zarediti.

Trtna uš leže jajčka v podobi kolobarjev na koreninah trsovih. Ko so iz teh jajček prilezli mladiči, brzo poiščejo najprikladnejih mest na koreninicah, ter ondi zabodejo svoje rilčke pod lub in tako pričnejo svoje kvarljivo in pogubonosno deio. Okoli meseca julija dobé nekatere izmed teh uši perotnice. Ko jim te popolnoma dorastejo, kar se navadno zgodi najdalje do meseca septembra, prilezejo iz zemlje na dan,

ter se najraje zbirajo na listji, in sicer na spodnji strani. Te uši imajo prav za prav nalogo, širiti svoj zarod dalje in dalje s pomočjo svojih perotnic, pri tem jim tudi vetrovi zdatno pomagajo. Ako prileté tako, bodi-si same ob sebi, bodi-si da jih prinese veter, oplemenijo se in razvijajo se sopet naglo še v neokuženem vinogradu, deloma na površji, deloma v zemlji.

Vinograd, kateri je od trtné uši napaden in okužen, v prvem letu še ne kaže nobene premene, posebno ako je dobro gnojen in obdelan. Dokajkrat bi se še znabiti lahko pomagalo onesrečenemu vinogradu in s tem celemu okraju, celi deželi, da bi se takoj v začetku zapazila ta škodljivka. Dobro in koristno je torej vinogradniku večkrat v letu na raznih krajih posamezne trse odkopati ter pazno pregledati koreninice. Trs v navadnem zdravem stanu ima zdrave in lepo razvite koreninice, med tem ko ima trs napaden od trtné uši hrapave in nekako zatekle koreninice.

V drugem letu, posebno pa v tretjem, že začne vinograd očividno hirati. Že meseca maja počne listje žolteti ter se po malem sušiti, in meseca julija že do skoro odpadati. Ker je listje prepotrebno za živež vsake rastline, posebno pa trsa, zato ni čuda tedaj, da se mladike ali rozge tudi popolnoma razviti ne morejo, marveč tako rekoč nekako zastanejo, koža se jim grbanči in tako le na pol životarijo. Grozdje, ako ga je kaj, je nepopolnoma razvito, nekatere jagode dozorevajo, spet nekatere odpadajo in spet druge se osmodé itd. Tako še trs životarji k večjemu par let in ondaj umrje popolnoma. Ako se tak trs izkopa, opazi se, da je vse korenje močno poškodovano in po vsem gujilo.

(Dalje prih.)

Državna sadna razstava.

Spisuje F. P—k.

(Dalje.)

Sadna razstava na Dunaji je bila največja, takošnje še poprej ni bilo na svetu. Slednjič sem obljubil, da še bom razlojnik in sušilnice popisal, za to začnem s prvim.

Razlojnik natančno popisati bi še strokovnjaku sitnost delalo in ker vem, da si ga ne bode naših bralcev nobeden dal napraviti, kajti stane po moji precenitvi gotovo nad 1000 gld. zato ga vsaj površno opišem. Razlojnik je dal grof Attems sestaviti in razstaviti. On je poprej navlaš na Francosko zvedence poslal, kjer so bojda že v rabi in po mnogem trudu se je ta sestavil, prvi v Avstriji. Razlojnik ima 12, na okrog na premičnih osih po 2 metra dolge in okoli $\frac{1}{2}$ metra široke kadi, na sredini je ena kad 2 metra višje, iz te kadi se v kad po cevih pretaka ter tako mošt napravi.

Dolgo časa je pač trpelo, preden so jabelka

je — ne toliko družbi sv. Mohorja, kolikor našim drugim društvom migljaj, da jih ondi še čaka obila dela, ali tudi blagoslavljal bode jih pozneji zarod za to.

Dopisi.

Iz Ribnice. (Politična modrost.) V „Südost. Post“ dal je našim nemškutarjem nekdo dovoljenje, da sme odslej njih barva biti siva. To se jim pa zdi tako prijetno, da so se tega res nemudoma poprijeli. Mislimo si, da je „grauorgan“ neka žival, in pri nas bode menda močno rodovitna, zakaj povrgla je v kratkem času že več mladičev. Znanemu narodnjaku tukaj došel je namreč po pošti iz Maribora listek v obliki dopisnice, ki obsega prusaške slikane figure — vse v sivej barvi —, kakó se človeku pamet v glavo vlija in zraven tiskani nemški stih, ki hoče povedati: „Ti si osel!“ Drugim došlo je kaj drugega. Takošnji mladiči „grauorgana“ se toraj pošiljajo od naših slovečih nemčurjev ljudem v rejenstvo, ter so gotovo najlepši plod tukajšnje „deutscher kultur“. — Ali tako od daleč zaupiti na koga, ko bi se mu to lahko z manjšimi stroški v lice povedalo, to znajo tudi le naši „grauorgani“, in to ni še toliko junaštvo. Ako pozivate nas Slovence na korajžo; tukaj smo; povejte nam to v lice, da ne bomo rekli, da ste poleg „grauorganov“ še plašljivi zajci! — Sploh bi se tem ljudem to predpustno veselje še iz sreč privoščilo, ko bi ne bilo preneumno in prezajčje; samo to bi si dovolili povprašati in poizvedeti — česar tudi ne bomo lahko opustili —, po katerih §§ poštne postave c. kr. pošte smejo se takošnje figure brez ovitkov dotičnikom po šolarjih na dom pošiljati, ne da bi se počakalo, da lastnik sam po-nje pride? Je-li pač možato, pohujševati na takošnji način šolsko mladino, ki take spake raznaša in ogleduje? Je-li se že pozabilo, kaj je rekel Izveličar naš o tistih, ki pohujšajo le enega izmed teh malih? — Zares v tem oziru presega to ravnanje že vse meje dostojnosti in nehoté se povprašujemo: Ni-li mar to sflinks na cesti, koder se gre v — planino?

Iz Ormoža. (Učiteljsko društvo) našega okraja je imelo dné 10. januarja t. l. v ormoškem šolskem poslopju svoj letošnji glavni shod. Pri tem je imel gosp. Kosi (jun.) iz Središča jako zanimiv in podučljiv govor „o vzgojnej vrednosti otroške igre.“ Govornik je grajal napačno mnenje našega prostega ljudstva, katero ima navadno o igrah in igrajočém se deci ter omenjal, da je od tistih otrok mnogo več pričakovati, ki kažejo veselje nad igro kot od unih, kojih nobena igra ne veseli. Razovrstil je nadalje otroke in igre na tri skupine ter razjasnil, katero teh skupin ima za socialno življenje največjo vrednost. H koncu je govoril še o tem,

kako je vzgojitelju otroke k igri napeljevati in v njej podpirati. Govor je bil z veliko pohvalo vzprejet. — Volitev novega odbora, ki je prišla zatem na vrsto, imela je nastopni izid: G. Fr. Rakuša (sv. Bolfank) predsednik, g. A. Porekar (Hum) podpredsednik, g. A. Kosi (Središče) tajnik, g. J. Jurša (Ormož) denarničar, ter gg. J. Kosi (sv. Lenart) J. Košar (Velika nedelja) odbornika. Za okrajnega poročevalca je bil izbran g. Fr. Megla (Svetinja). Imena teh gospodov nam pričajo, da je vodstvo v dobrih rokah in če še dostavimo, da bode društvo z naprej pred sejami tudi petje gojila, se je vsestranskega društv. napredka gotovo nadejati. V imenovanem zborovanju so se razdelile tudi našemu okraju namenjene od sl. Matice Slovenske podarjene knjige. Imenovani zavod je namreč lani, povodom slavljenja 40-letnice cesarjevega vladanja, sklenil iz društv. zaloge podariti knjig šolam po vsem Slovenskem. — G. Kosiju (ml.), kojemu so se knjige za naš okraj doposlale, se naroči, izreči Sl. Matici za ta dar v imenu obdarovanih pristrčno zahvalo. Ko se še poslednjič sklene, pristopiti k zavezi „Slovenskih učitelj. društev“, se zborovanje zaključí in zbrali smo se k skupnemu obedu v gostilni gospe Šinkove, kjer smo se, pevaje krasne slov. pesmi, zabavljali do poznega večera. —

Iz spodnje Savinjske doline. (Napisi.) Nek modrijan je bojda enkrat rekel, da je več, kakor polovica ljudi na svetu blaznih ali norih, a jaz pa pravim, da je več kakor tri dele vseh ljudi na svetu nekoliko norih; in celi svet je le ena velika norišnica. Mar li ni to čez vso človeško pamet, ako vidiš ob veliki in okrajni cesti v občini Petrovski čisto nemške napise na krajnih tablah, kakor da bi bila občina Petrovče tam kje v Švabskem, a ne v lepi Savinjski dolini? A pa že vem, zakaj da imajo tam vse napise na krajnih tablah nemške; drugače bi še pač kdo mislil, da stanuje tod slovenski rod. Da pa to ni resnica, kaže tudi to, da v občini le vse po nemško uradujejo. Da bi tod Slovenci stanovali? To pa že ne more biti; le idi v Žalec, pa se boš prepričal, da ne. Ako hočeš iti v krčmo, se ti „zur krone“ pokaže; misliš: pa grem v štacuno, ali ni štacune, je le „Manufactur- pa Landesproducten-Geschäft“; hočeš iti h krojaču, ali ni ga; tam je „šneidermeister“ tudi „špenglerja“ pa „šlossermeistera“ bodeš našel; ali ni to vse nemško? Ali ako si pazen in hočeš paziti na govorico ljudstva, tedaj boš na vse svoje začudenje moral slišati, da slovensko govorijo. O sveti Bog, bodeš vzdihnil, to je pa narobe svet! Ljudstvo slovensko, a napisi nemški. Moj dan, na celem svetu pač tega ne vem. Povsod je vse po narodu. Na Nemškem čital sem vse povsod le nemške napise; na Madjarskem vse madjar-